

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
De heer dr. J.A. Vijlbrief
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 45

e-mail postbus@eerstekamer.nl

datum 16 juni 2026

betreft vragen met betrekking tot uw brief over de kwantitatieve analyse van de effecten van additionele koopkracht-instrumenten

ons kenmerk 181468

Geachte heer Vijlbrief,

De leden van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief met betrekking tot de kwantitatieve analyse van de effecten van additionele koopkrachtinstrumenten¹. Het lid van de **50PLUS**-fractie heeft vragen hierover. Het lid van de fractie-**van-Gasteren** sluit zich graag aan bij de vragen van het lid van de fractie 50PLUS.

Vragen en opmerkingen van het lid van de fractie 50PLUS

Het lid van de fractie **50PLUS** heeft 33 vragen, die zich niet richten op de uitkomsten van de zes doorgerekende varianten, maar op de rekenmethodiek, de gehanteerde toetsmaatstaven en de bestuurlijke duiding daarvan.

De techniek van de scenarioset: de ankers van de toestandvariabelen

1. Bent u bekend met de in de bijlage gehanteerde DNB-scenarioset, waarin de korte rente, de inflatie en de volatiliteit vanaf hun actuele waarden volgens een mean-reverting structuur terugkeren naar vaste lange-termijnankers?²
2. Kan u de onvoorwaardelijke evenwichtswaarden (ankers) voor de nominale korte rente en voor de inflatie in deze set expliciteren, alsmede de reële evenwichtsrente die uit het verschil tussen beide volgt? Indien die impliciete reële rente rond nul ligt: op welke grond rust dan de aanname dat kapitaaldekking in deze vorm reëel vermogen opbouwt dat een omslagstelsel niet zou opleveren?
3. Hoe ziet de mediane reële risicovrije rente eruit in de simulatiejaren 1 tot en met 20, het venster waarin de huidige cohorten invaren en met pensioen gaan? Is de reële-rendementsverdeling in die jaren materieel positief, of pas nadat de rente het evenwichtsniveau heeft bereikt?

¹ Kamerstukken I, 2025/2026, 36067, CO.

² In appendix B wordt aangegeven dat voor de analyse uitgegaan wordt van 2025Q3 scenariosets conform het Rapport Advies Commissie Parameters. Zie "Verkenning koopkracht instrumenten: doorrekening DNB", bijlage bij Kamerstukken I, 2025/2026, 36067, CO.

Gehanteerde scenariosets geraadpleegd via: <https://www.dnb.nl/voor-de-sector/open-boek-toezicht/sectoren/pensioenfondsen/dnb-publiceert-definitieve-scenariosets-bij-wet-toekomst-pensioenen/>.

datum 11 juni 2026

ons kenmerk 181468

blad 2

4. Welk deel van het geprojecteerde pensioenresultaat berust op het daadwerkelijk realiseren van de risicopremie? Hoe robuust is die premie gegeven dat zij boven op een reële risicovrije rente van vrijwel nul moet komen?
5. Kan u bevestigen dat tussen de parlementaire behandeling van de Wet toekomst pensioenen (Wtp) en de huidige scenarioset uitsluitend de startwaarden voor nominale rente en inflatie zijn geactualiseerd, en niet de modelstructuur of de ankers? Zo ja, deelt u de constatering dat de structurele uitkomst van een reële rente nabij nul en een begrensde risicopremie gedurende de convergentie reeds besloten lag in het model dat tijdens de behandeling is gebruikt? Waarom is dit niet expliciet aan het parlement voorgelegd?
6. Op welke grond mag een vast inflatieanker van 2% en een near-zero reëel renteanker als onvoorwaardelijk evenwicht worden behandeld, terwijl volgens dit lid een eeuw aan data laat zien dat deze grootheden regime-afhankelijk zijn en de kalibratie steunt op een steekproef die wordt gedomineerd door het Great Moderation- en QE-tijdperk?³

De toetsmaatstaf: meet het netto profijt koopkracht of herverdeling?

7. Kan u bevestigen dat het netto profijt naar een herverdelingsmaatstaf is, een relatieve waardeoverdracht tussen cohorten, en geen koopkrachtmaatstaf? Kan u ook bevestigen dat daarmee een herverdelingsneutraal (evenwichtig) resultaat niets zegt over de toereikendheid van de reële uitkering?
8. Erkent u dat het netto profijt een nominale contante waarde en een ensembleverwachting is, en daarmee geen reële koopkracht meet, terwijl een op koopkracht gerichte maatstaf het prijspeil op uitkeringsmoment en het gerealiseerde pad zou moeten bevatten, beide grootheden die het netto profijt juist wegmiddelt?
9. Aangezien het netto profijt zowel de premie- als het uitkeringsbeen tegen dezelfde scenario-curve verdisconteert, is het in eerste orde ongevoelig voor het niveau van het reële rendement, volgens dit lid. Kan u uitsluiten dat een maatstaf die bedoeld is om ongevoelig te zijn voor het rendementsniveau, wordt gepresenteerd alsof zij dat niveau rapporteert, en dus "evenwicht" kan tonen, juist in de wereld waarin de koopkracht slecht is?
10. Erkent u dat het netto profijt endogeen is aan de scenarioset, en als contante waarde tegen de scenario-curve niet kan dienen als onafhankelijke validatie van een scenario-gebaseerde projectie, omdat het zelf een scenario-gebaseerde projectie is? Wat voegt het netto profijt toe aan informatie die niet reeds in de scenario-output besloten ligt?
11. Is onderzocht hoe gevoelig de rangorde van cohorten en varianten naar netto profijt is voor een ander renteanker of een andere convergentiesnelheid? Indien die rangorde bij een plausible alternatieve kalibratie omslaat, wat blijft er dan over van de evenwichtigheidsconclusie?
12. De evenwichtigheidstoets op basis van netto profijt is een vergelijking van verwachtingswaarden zonder expliciete risicoaversie, terwijl pensioenfondsen de lifecycle inrichten op een substantiële risicoaversie. Hoe verklaart u dat dezelfde deelnemer in de ene context (de lifecycle-inrichting) sterk risicoavers wordt verondersteld en in de andere context (de evenwichtigheidstoets) vrijwel risiconutraal? Is de toets daarmee niet intern inconsistent met de welvaartseconomische grondslag waarop de Wtp zich beroept?⁴

Ensemble versus beleefd pad: padafhankelijkheid en het meetjaar

³ Het 'Great Moderation'-tijdperk duidt op de periode vanaf circa midden jaren tachtig met lage inflatie en stabiele groei. QE (quantitative easing) verwijst naar het na 2008 door centrale banken gevoerde beleid van groot-schalige obligatieaankopen om de rente te verlagen en liquiditeit te vergroten

⁴ Gebaseerd op de welvaarts-economische literatuur over lifecycle-beleggen en pensioenoptimalisatie (o.a. Bovenberg & Nijman, Netspar-onderzoek naar intertemporele risicodeling en expected utility-benaderingen).

datum 11 juni 2026

ons kenmerk 181468

blad 3

13. Bent u ermee bekend dat het "5%-scenario" een statistisch kengetal is over duizenden door-gerekende werelden op één vast moment, en niet de verwachte uitkomst van een werkelijke generatie deelnemers?⁵
14. Bent u ermee bekend dat voor een echte generatie de volgorde waarin goede en slechte ja-ren vallen -bijvoorbeeld een terugval vlak vóór pensionering tegenover dezelfde terugval vroeg in de loopbaan- beslissend is voor het pensioenresultaat, en dat het model deze volg-orde-afhankelijkheid buiten beeld laat door op één vast jaar te meten?
15. Dit lid neemt aan dat het model is gebouwd rond terugkeer naar een vast langjarig gemid-delde. Kan u erkennen dat het de situatie van een generatie die haar gehele werkzame en gepensioneerd leven binnen één ongunstig renteregime doorbrengt, niet kan weergeven? Zo ja, op welke grond wordt het 5%-getal dan aan deelnemers en parlement gepresenteerd als "het slechte scenario"?
16. Kan u bevestigen dat het door DNB gehanteerde scenariogemiddelde samenvalt met het en-semblegemiddelde (een dwarsdoorsnede over alle paden op een horizon), en dus niet gelijk is aan het tijdgemiddelde (de groei die één cohort langs zijn ene gerealiseerde pad ervaart)? Erkent u dat voor multiplicatief opbouwend pensioenkapitaal het beleefde pad systematisch lager uitkomt dan het ensemblagemiddelde, met een verschil dat toeneemt met volatiliteit en horizon?
17. Erkent u dat dit verschil tussen "gemiddelde wereld" en "beleefde pad" het grootst is voor de jongste cohorten met de langste looptijd, juist de groep waarvoor is toegezegd dat de transi-tie niet ten laste van hen mag gaan, zodat de meetmethode hun uitkomst het sterkst flat-teert?
18. Deelt u de analyse dat het meetmoment (jaar 20) het verschil tussen ensemblagemiddelde en beleefd pad maximaliseert én samenvalt met het moment waarop het model naar zijn an-ker is teruggekeerd, zodat dit meetpunt het regimerisico onzichtbaar maakt op precies het punt waar dat risico de werkelijke uitkomst domineert?
19. Kan u, gelet op het voorgaande, bevestigen dat geen van de gepresenteerde getallen, noch de centrale maatstaf (netto profijt) noch de risicomaatstaf (het 5e percentiel), de uitkomst van een concrete generatie weergeeft, maar dat beide uitspraken doen over een gemiddelde wereld terwijl de deelnemer in precies één wereld leeft, één keer, in de volgorde die het toe-val hem geeft?
20. Hetzelfde 5e percentiel komt via het wettelijk voorgeschreven Uniform Pensioenoverzicht bij de individuele deelnemer terecht.⁶ Acht u het juist dat een ensemblengrootheid, een kengetal over duizenden gesimuleerde werelden, aan een individu wordt gepresenteerd als "uw slechte scenario", terwijl die deelnemer slechts één gerealiseerd pad beleeft? Hoe verhoudt zich dit tot de eis dat deelnemerscommunicatie correct, duidelijk en niet misleidend is?

De koopkrachtbelofte als toetsobject

21. Hanteert u voor "een koopkrachtiger pensioen" een operationele, toetsbare maatstaf, bij-voorbeeld een minimaal te realiseren reële vervangingsratio of een ondergrens aan reëel be-houd, of is de belofte uitsluitend comparatief ("beter dan het FTK") en daarmee per definitie niet falsifieerbaar?

⁵ Het "5%-scenario" is het 5e percentiel uit de DNB-scenariosets: een uitkomst waarbij 95% van de gesimu-leerde scenario's beter uitvalt en 5% slechter, gebaseerd op de methodiek van de Commissie Parameters 2022, scenariosets geraadpleegd via: [DNB publiceert definitieve scenariosets bij Wet toekomst pensioenen | De Neder-landsche Bank](#)

⁶ Zie Wet toekomst pensioenen en het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wvb voor de verplichting tot scenario-gebaseerde pensioencommunicatie. De verplichting tot scenario-gebaseerde pensioencommunicatie volgt uit arti-kel 46a van het Besluit uitvoering Pensioenwet, waarin is bepaald dat pensioenuitvoerders inzicht moeten geven in pensioenuitkomsten op basis van uniforme rekenmethodiek. De technische invulling van deze scenario's wordt vastgesteld door De Nederlandsche Bank via de uniforme scenariosets.

datum 11 juni 2026

ons kenmerk 181468

blad 4

22. Indien de basis-Wtp de koopkrachtambitie structureel zou inlossen, waarom is dan een verkenning naar additionele koopkrachtinstrumenten nodig om de uitkeringen "nog beter" de inflatie te laten volgen? Erkent u dat de formulering "nog beter" een tekort in de basisarchitectuur veronderstelt?⁷
23. Uw ambtsvoorganger heeft, volgens dit lid, erkent dat meer inflatiebescherming altijd wordt betaald: door meer risico te nemen, door verschuiving tussen generaties, of door verschuiving naar later. Kunt u voor elk van de zes doorgerekende varianten expliciteren via welk van deze drie kanalen de extra koopkracht wordt gefinancierd en welk cohort de last draagt? Hoe verhoudt het principe "niet ten koste van jongeren" zich tot varianten die hun werking ontlenen aan een hogere overrendement-blootstelling, die juist bij jongeren landt?
24. Indien additionele koopkracht per saldo meer beleggings- of renterisico bij de deelnemer legt, hoe verhoudt zich dat tot de wettelijk vastgestelde risicohouding van diezelfde deelnemer?⁸ Wordt de risicohouding aangepast aan de koopkrachtambitie, of wordt de koopkrachtambitie begrensd door de risicohouding? Wie beslist over die volgorde?
25. Is er een doorrekening die het reële koopkrachtresultaat van de Wtp vergelijkt met het Financieel Toetsingskader (FTK) onder identieke rendements- en inflatieaannames? Zo nee, op welke grond kan de claim "koopkrachtiger dan voorheen" worden volgehouden, anders dan op de aanname dat het oude stelsel niet zou indexeren?⁹
26. Erkent u dat koopkracht een reël begrip is, terwijl zowel het netto profijt als het beschermingsrendement nominaal zijn en een reële termijnstructuur als afdekkingsbasis ontbreekt, zodat het stelsel nominaal renterisico gedeeltelijk afdekt maar geen bescherming van reële koopkracht biedt?

Bestuurlijke verantwoording en de aanbiedingsbrief

27. De brief biedt de DNB-uitkomsten aan zonder ministeriële weging, volgens het aan het woord zijnde lid. Beschouwt u "geen standpunt" zelf als een standpunt? Zo nee, waar in de brief wordt die architectuur als keuze, en niet als gegeven, behandeld?
28. DNB sluit de toets op wet- en regelgeving en de kwalitatieve afwegingen uit; de brief plaatst de evenwichtigheidsstoets, de aansluiting bij de risicohouding en de reële termijnstructuur buiten beschouwing, volgens het lid van de fractie 50PLUS. Wie draagt naar oordeel van u de verantwoordelijkheid voor die normatieve weging, wanneer zowel het technische document als de begeleidende brief haar buiten bereik plaatst?
29. Hoe verhoudt het ontbreken van een inhoudelijk standpunt zich tot de stelselverantwoordelijkheid van u voor een evenwichtige en welvaartsvaste uitkomst? Is het buiten haakjes plaatsen van de evaluatieve dimensie verenigbaar met de wettelijke zorgplicht?
30. Is de keuze om uitkomsten zonder weging te presenteren een bewuste procedurele keuze, of vloeit zij voort uit het feit dat de instrumenten om die weging te maken - bijvoorbeeld de data voor de reële termijnstructuur - niet beschikbaar zijn? Indien het laatste het geval is, waarom wordt dan een koopkrachtdoorrekening aangeboden zonder de gegevens die nodig zijn om reële koopkracht te beoordelen?
31. Op welk concreet punt neemt u in deze brief een toetsbaar, betwistbaar standpunt in waaraan de Kamer u aan kan houden?

Vervolg vragen en gevraagde toezeggingen

32. Gegeven de regime-afhankelijkheid van rente en inflatie: bent u voornemens de kalibratiemethodologie van de scenariogenerator, en in het bijzonder de kalibratiehorizon, de stabiliteit van de veronderstelde correlaties en de regime-blindheid van het model, te laten heroverwegen in het komende advies van de Commissie Parameters. Zo ja, op welke termijn?

⁷ Kamerstukken I, 2025/2026, 36067, CO, p.2.

⁸ Artikel 52, B, van de Wet toekomst pensioenen (Stb. 2023, 216).

⁹ Kamerstukken I, 2025/2026, 36067, CO, p.2.

datum 11 juni 2026

ons kenmerk 181468

blad 5

33. Bent u bereid DNB te verzoeken om, naast de ensemblepercentielen, een padafhankelijke analyse (sequence-of-returns-stresstest) uit te voeren op basis van historische of regime-vaste paden, zodat de uitkomst van een concreet cohort langs één tijdpad zichtbaar wordt en de Kamer kan beoordelen in hoeverre de gepresenteerde percentielen de beleefde uitkomst van een generatie benaderen?

Ook heeft het lid van de fractie 50PLUS 27 vragen over de beleidsduiding van DNB-koopkrachtvarianten en besluitvorming onder de Wtp.

Gebrek aan daadkracht en conclusies.

34. De DNB-doorrekening toont dat alle vier additionele varianten beter scoren op koopkrachtbehoud dan de basisvariant zonder vaste afslag en dat de basisvariant met vaste afslag zelfs het laagste koopkrachtverlies (0,5%) realiseert van alle onderzochte varianten.¹⁰ Waarom trekt u hieruit geen enkele beleidsmatige conclusie, en kiest u ervoor alle opties open te laten zonder richting te geven?
35. U stelt dat in uw brief dat geen enkele variant de evidente voorkeur geniet.¹¹ Maar de DNB-cijfers spreken een andere taal, volgens dit lid. De variant "meer beleggingsrisico door meer risicodeling" realiseert koopkrachtbehoud in 89,4% van de gevallen - tegenover slechts 0,2% in de basisvariant - én heeft tegelijkertijd de laagste kans op koopkrachtverlies van alle varianten: 10,6%. Daarmee scoort deze variant op de twee meest directe maatstaven voor het centrale beleidsdoel van een koopkrachtig pensioen veruit het beste, volgens dit lid. Kan u concreet en cijfermatig onderbouwen waarom dit gegeven niet tot een voorkeursoordeel leidt?
36. Bent u het met dit lid eens dat als een variant zoals "meer beleggingsrisico door meer risicodeling", die op de kerndoelstelling van de wet zo dominant beter presteert dan alle alternatieven, in elk serieus besluitvormingsproces als uitgangspunt voor verdere uitwerking zou moeten dienen, tenzij u zwaarwegende en expliciet benoemde bezwaren heeft die dit verhinderen?

Regie en wetgevingsproces

37. U legt de verdere uitwerking van de vijf varianten neer bij de Pensioenfederatie. Maar de Pensioenfederatie vertegenwoordigt slechts de fondsen. Koopkrachtproblematiek speelt aantoonbaar ook in verzekerde regelingen, volgens dit lid. Waarom wordt het Verbond van Verzekeraars niet expliciet betrokken? Hoe voorkomt u dat een substantiële groep van verzekerde regelingen bij voorbaat buiten de verdere aanpak blijft?
38. De regering is de wetgever, niet de Pensioenfederatie. Het onderzoek loopt al maanden. DNB heeft de varianten technisch volledig uitgewerkt. De afruilen zijn bekend. Er is geen enkele reden meer om te wachten op een oordeel van de sector alvorens wettelijke contouren te definiëren. Wanneer legt u aan deze Kamer een principiële wetgevend kader voor dat pensioenfondsen en verzekeraars in staat stelt een koopkrachtig pensioen te realiseren? En bent u bereid toe te zeggen dat u dit doet vóórdat de Pensioenfederatie haar uitwerking heeft afgerond, zodat de sector werkt binnen door de wetgever gestelde kaders en niet andersom?
39. De beslisnota vermeldt onomwonden dat de additionele koopkrachtinstrumenten "onder de huidige wet- en regelgeving niet mogelijk zijn".¹² Wetswijziging is dus geen optie, maar een noodzaak. Dit debat duurt al lang genoeg, volgens dit lid. Kunt u de Kamer toezeggen dat u,

¹⁰ "Verkenning koopkracht instrumenten: doorrekening DNB", p.4-8, bijlage bij Kamerstukken I, 2025/2026, 36067, CO.

¹¹ Kamerstukken I, 2025/2026, 36067, CO, p.2.

¹² Beslisnota(s) bij brief *Analyses van additionele koopkrachtinstrumenten*, p.2, bijlage bij Kamerstukken I, 2025/2026, 36067, CO.

datum 11 juni 2026

ons kenmerk 181468

blad 6

onafhankelijk van welke voorkeur de Pensioenfederatie op enig moment uitspreekt, uiterlijk voor het einde van 2026 een concreet wetsvoorstel aan de Kamer voorlegt? Indien niet, wat rechtvaardigt verder uitstel?

Conceptuele tekortkomingen in het onderzoek

40. Het onderzoek meet koopkrachtverlies als de kans maal de omvang van een verlaging in de reële uitkering jaar op jaar.¹³ Maar een pensioenuitkering die over twintig jaar gemiddeld de inflatie bijhoudt, is een volstrekt andere prestatie dan een uitkering die dat jaar na jaar consistent doet. Waarom is in de onderzoeksopzet geen expliciet onderscheid gemaakt tussen gemiddeld koopkrachtig over een langere periode enerzijds, en daadwerkelijk jaarlijks (kunnen) sturen op koopkracht anderzijds? Acht u dit onderscheid voor deelnemers irrelevant?
41. De doelstelling van de Wtp is, volgens dit lid, uitdrukkelijk een zo koopkrachtig mogelijk pensioen. De variant "meer beleggingsrisico door meer risicodeling" realiseert koopkrachtbehoud in 89,4% van de gevallen, veruit het hoogste van alle onderzochte varianten. Als nu juist koopkrachtbehoud de centrale doelstelling is, waarom concluderen u en DNB dan niet expliciet dat deze variant het beste aansluit bij die doelstelling? Wat rechtvaardigt het uitblijven van die conclusie?
42. DNB modelleert uitsluitend de solidaire premieregeling. De flexibele premieregeling wordt slechts zijdelings genoemd. Gegeven dat een aanzienlijk deel van de deelnemers straks onder een Flexibele pensioenregeling (FPR) valt, acht u het verantwoord om beleidsconclusies te trekken op basis van een analyse die die groep grotendeels buiten beschouwing laat?

De suggestie dat de Wtp reeds voldoende is

43. U stelt dat de Wtp al instrumenten biedt om meer op koopkracht te sturen.¹⁴ Maar de DNB-cijfers tonen dat de basisvariant, die de huidige wettelijke mogelijkheden benut, een koopkrachtbehoud kent van slechts 0,2%. Dit betekent dat in de overgrote meerderheid van de gevallen de pensioenuitkering de inflatie niet bijhoudt. Op welke empirische grond stelt u dan dat de huidige Wtp voldoende instrumentarium biedt?
44. De vaste afslag op het projectierendement - reeds wettelijk mogelijk - wordt volgens de stukken nauwelijks toegepast door pensioenfondsen, omdat dit leidt tot een lagere startuitkering. Als beschikbare instrumenten structureel niet worden gebruikt vanwege onaantrekkelijke bijeffecten, kan u dan volhouden dat het wettelijk kader toereikend is? Of erkent u dat er een structureel gat bestaat tussen wat wettelijk mogelijk is en wat in de praktijk werkt?
 - a. Er wordt gesteld dat om de varianten vergelijkbaar te houden met de basisvarianten, er is besloten om in de basisvariant geen nominale zekerheid mee te nemen.¹⁵ Betekent dit dat in de basisvariant eventuele dalingen in de nominale uitkeringen niet meer beschermd worden met de solidariteitsreserve? Is de vergelijking vervolgens nog wel een juiste vergelijking met de basisvariant?

Urgentie: ingevaren fondsen en uitblijvende indexatie

45. De eerste grote pensioenfondsen zijn inmiddels ingevaren in het nieuwe stelsel. Tegelijkertijd signaleren deelnemers en experts, volgens dit lid, dat pensioenverhogingen onder de nieuwe systematiek verder weg lijken dan ooit, terwijl juist eerder perspectief op een koopkrachtig pensioen een expliciete doelstelling van de Wtp was.¹⁶ Deelt u deze zorg, en zo ja, welke concrete stappen onderneemt u om te voorkomen dat de belofte van een koopkrachtig pensioen voor de ingevaren generaties een lege huls blijkt?

¹³ *Analyses effecten koopkrachtvarianten*, P.2, bijlage bij *Kamerstukken I*, 2025/2026, 36067, CO.

¹⁴ *Kamerstukken I*, 2025/2026, 36067, CO, P.1.

¹⁵ *Analyses effecten koopkrachtvarianten*, P.2, bijlage bij *Kamerstukken I*, 2025/2026, 36067, CO.

¹⁶ *Kamerstukken I*, 2025/2026, 36067, CO, P.1.

datum 11 juni 2026

ons kenmerk 181468

blad 7

46. U kondigt aan dat de sector in een "volgende fase" de varianten toetst op praktische uitvoerbaarheid.¹⁷ Hoeveel tijd wordt hiervoor uitgetrokken? Welke concrete deadline stelt u aan de Pensioenfederatie voor het aanleveren van resultaten? Wanneer volgt een wetgevend voorstel? Bent u bereid toe te zeggen dat voor het einde van 2026 een wetsvoorstel aan de Kamer wordt voorgelegd?

Herverdeling, risicopremie en de beste variant

47. De variant "meer beleggingsrisico door meer risicodeling" kent een herverdeling van 10,6%. Maar de analyses tonen ook dat actieve deelnemers in deze variant een marktconforme vergoeding ontvangen voor het inflatierisico dat zij overnemen van gepensioneerden. Als daar een adequate risicopremie tegenover staat, kan dan eigenlijk nog wel van ex-ante herverdeling in de bezwarende zin worden gesproken? Bent u, en is DNB, bereid zich hier expliciet over uit te spreken? En als u van oordeel bent, of DNB van oordeel is dat er toch sprake is van ex-ante herverdeling, maar dat een passende risicopremie dit rechtvaardigt: maakt dat deze variant dan niet juist tot de meest evenwichtige en tegelijkertijd meest effectieve optie, en daarmee tot de variant die het beste voldoet aan alle eisen?
48. De reële solidariteitsreserve vereist een wetwijziging waarbij de solidariteitsreserve ook mag worden ingezet voor verwachte, niet alleen onverwachte, inflatie. Heeft u al een juridische toets laten uitvoeren op de verenigbaarheid hiervan met de eigendomsbescherming van opgebouwde pensioenaanspraken onder artikel 1 van het Eerste Protocol bij het Europees Verdrag van de Rechten voor de Mens?

Aanvullende vragen op basis van de stukken

49. DNB waarschuwt expliciet dat de gehanteerde aannames zijn gebaseerd op een gestileerd fonds en dat uitkomsten voor individuele fondsen significant kunnen afwijken.¹⁸ Welke verantwoordelijkheid neemt u op zich als een pensioenfonds een variant implementeert op basis van deze analyses, maar de werkelijke uitkomsten voor deelnemers wezenlijk negatiever uitvallen dan gemodelleerd?
50. De beslisnota stelt dat er geen free lunch bestaat: koopkrachtwinst gaat altijd ten koste van hetzij een lagere startuitkering, hetzij meer risico, hetzij meer herverdeling.¹⁹ Deelnemers zijn hierover niet geïnformeerd bij de transitie, volgens dit lid. Acht u de communicatie naar deelnemers over deze fundamentele afruil tot nu toe toereikend? En wie draagt de verantwoordelijkheid als deelnemers achteraf stellen dat zij een onjuist verwachtingspatroon hadden?
51. De analyse toont dat in het pessimistische scenario het 5e percentiel van de reële uitkering bij nagenoeg alle varianten na twintig jaar daalt tot rond de helft van de startuitkering. Acht u dit een maatschappelijk aanvaardbare uitkomst? Zo ja, op welke grond?
52. Voor de variant "reëel beschermingsrendement" is een reële rentetermijnstructuur noodzakelijk die op dit moment niet bestaat. DNB stelt dat eerst moet worden bepaald "hoe en door wie" deze wordt vastgesteld.²⁰ Heeft u al een opdracht verstrekt voor de ontwikkeling van een reële rentetermijnstructuur, en zo nee, is hij bereid dat op korte termijn te doen zodat dit geen verdere vertraging veroorzaakt?
53. U stelt dat de pensioensector zelf het initiatief neemt voor verdere uitwerking.²¹ Maar de pensioensector heeft een evident eigenbelang bij beperkte uitvoeringslasten. Hoe borgt u dat het belang van pensioengerechtigden - met name degenen die nu al met pensioen zijn

¹⁷ Kamerstukken I, 2025/2026, 36067, CO, P.2.

¹⁸ Zie "Verkenning koopkracht instrumenten: doorrekening DNB", P.3., bijlage bij Kamerstukken I, 2025/2026, 36067, CO.

¹⁹ Beslisnota(s) bij brief *Analyses van additionele koopkrachtinstrumenten*, p.1, bijlage bij Kamerstukken I, 2025/2026, 36067, CO.

²⁰ *Analyses effecten koopkrachtvarianten*, P.5, bijlage bij Kamerstukken I, 2025/2026, 36067, CO.

²¹ Kamerstukken I, 2025/2026, 36067, CO, P.2.

datum 11 juni 2026

ons kenmerk 181468

blad 8

en koopkrachtverlies ondervinden - voldoende gewicht krijgt in dit door de sector geleide proces, bij afwezigheid van een bindend wetgevend kader?

Principiële vragen

54. U stelt dat de huidige Wtp voldoende instrumenten biedt om het inflatiepatroon te volgen, en wijst op de vaste afslag op het projectierendement én de vaste stijging in de flexibele premieregeling.²² Maar een vast percentage, afslag of stijging, kan het jaar-op-jaar wisselende patroon van inflatie per definitie qua patroon nooit volgen, volgens dit lid. Bovendien resulteren beide instrumenten in een structureel lager startniveau, waardoor per saldo al sprake is van koopkrachtverlies bij de start, zelfs al zou de lagere startuitkering koopkrachtig zijn. Erkent u dit fundamentele bezwaar, en bent u bereid daarom af te zien van het in de koopkrachtvergelijking opnemen van systemen die bij voorbaat al geen oplossing voor koopkrachtbehoud kunnen zijn?
55. U wijst ook op de solidariteits- en risicodelingsreserve als bescherming voor onverwachte inflatieschokken.²³ Maar de huidige omvang en vaststelling van de reserve is niet gebaseerd op de financiering van inflatiepieken, zodat dit geen houdbaar model of passende oplossing kan zijn, volgens het aan het woord zijnde lid. Bovendien kunnen deze reserves per definitie alleen incidentele pieken opvangen en niet het structurele jaar-op-jaar patroon van inflatie. Heeft u rekenvoorbeelden laten opstellen waaruit blijkt dat de huidige reserves onder realistische inflatiepatronen en -schokken in de toekomst toereikend is? Zo nee, op welke grond presenteert u deze reserves als een onderdeel van een adequate oplossing voor koopkrachtbehoud? Vooral nog wekt u onterecht de indruk dat beide reserves in de huidige situatie al structureel kunnen bijdragen aan het opvangen van inflatiepieken. Kan u uw beweringen op dit punt herzien?
56. Als noch vaste afslagen, noch vaste stijgingen, noch de solidariteitsreserve het patroon van jaarlijkse inflatie structureel kunnen volgen, dit is geen mening maar een logisch-rekenkundige vaststelling, bent u dan bereid uw conclusie dat de huidige Wtp voldoende mogelijkheden biedt om het inflatiepatroon te volgen binnen de wet, expliciet te herzien, en de urgentie van een wetwijziging op korte termijn onomwonden te erkennen?
57. U en DNB hanteren in het onderzoek drie maatstaven: koopkrachtverlies, koopkrachtwinst en koopkrachtbehoud.²⁴ Maar koopkrachtwinst kan toch nooit een beleidsdoel zijn? Een pensioenuitkering die structureel meer stijgt dan de inflatie, duidt juist op volatiliteit en het niet volgen van het inflatiepad. De enige relevante beleidsdoelstelling is, volgens dit lid, koopkrachtbehoud, onder de restrictie van een maximaal aanvaardbaar risico op koopkrachtverlies in slechtweersscenario's. Door koopkrachtwinst als zelfstandige maatstaf te presenteren, vertroebelt het onderzoek het beeld en wordt de variant die het beste scoort op de werkelijke beleidsdoelstelling "meer beleggingsrisico door meer risicodeling" met 89,4% koopkrachtbehoud en 0,0% koopkrachtwinst ten onrechte in een ongunstig daglicht gesteld. Waarom heeft u het onderzoek op deze wijze laten inrichten? En bent u bereid alsnog een analyse te laten uitvoeren die uitsluitend toetst op koopkrachtbehoud en het risico op koopkrachtverlies, zodat de vergelijking tussen varianten werkelijk aansluit bij de beleidsdoelstelling?
58. In de samenvattende tabel van de DNB-presentatie worden uitsluitend drie maatstaven getoond voor de reële uitkering in jaar 20 van pensionering.²⁵ De structurele kans op koopkrachtbehoud - de maatstaf die, volgens dit lid, het meest direct aansluit bij de

²² *Analyses effecten koopkrachtvarianten*, P.1, bijlage bij *Kamerstukken I*, 2025/2026, 36067, CO.

²³ *Analyses effecten koopkrachtvarianten*, P.1, bijlage bij *Kamerstukken I*, 2025/2026, 36067, CO.

²⁴ *Analyses effecten koopkrachtvarianten*, P.1, bijlage bij *Kamerstukken I*, 2025/2026, 36067, CO.

²⁵ "Verkenning koopkracht instrumenten: doorrekening DNB", p.6, bijlage bij *Kamerstukken I*, 2025/2026, 36067, CO.

datum 11 juni 2026

ons kenmerk 181468

blad 9

beleidsdoelstelling - is weggedrukt.²⁶ Dit is geen neutrale keuze. Wie alleen de samenvatting leest, ziet niet dat de variant "meer beleggingsrisico door meer risicodeling" op de kerndoelstelling met 89,4% koopkrachtbehoud veruit het beste scoort — en dat de basisvariant slechts 0,2% haalt. Bovendien is de uitkering in jaar 20 een momentopname die te weinig zegt over het structurele vermogen van een variant om het inflatiepatroon jaar na jaar te volgen. Waarom heeft u geaccepteerd dat DNB de presentatie op deze wijze heeft ingericht, met de meest beleidsrelevante maatstaf in de bijlage en een momentopname voorin? Is hij bereid DNB te verzoeken de samenvatting opnieuw in te richten, met de structurele kans op koopkrachtbehoud als hoofdmaatstaf en de jaar-20-uitkomsten als toelichting in de bijlage, zodat de Kamer op basis van de juiste prioritering haar oordeel kan vormen?

De onderstaande 3 vragen betreffen vragen over premies en rendementen.

59. Bent u het eens dat lange termijn koopkracht voor pensioenen alleen kan worden bereikt door voldoende premie inleg en vooral door voldoende rendementen? En dat dergelijke analyses voornamelijk zijn gericht op verdelingsvraagstukken?
60. Kan u aangeven dat door de uitermate slechte beleggingsresultaten, vooral door de grote mate van renteafdekking, het perspectief op koopkrachtbehoud, laat staan verbetering, aanmerkelijk is verslechterd?
61. Kan u aangeven wat u van plan bent hieraan te doen? Wat bent u van plan om de rendementen van pensioenfondsen te verbeteren? Of laat u alles maar op zijn beloop?

De onderstaande 22 vragen gaan over inflatiebescherming en reële koopkracht van pensioenen onder de Wtp.

Koopkracht gepensioneerden

62. Tijdens de behandeling van de Wet toekomst pensioenen is, volgens dit lid, herhaaldelijk gesteld dat het nieuwe stelsel eerder perspectief biedt op een koopkrachtig pensioen. Kan u concreet aangeven op basis van welke empirische of actuariële onderbouwing wordt verwacht dat gepensioneerden hun koopkracht structureel beter behouden dan onder het oude stelsel?
63. Erkent u dat u feitelijk concludeert dat extra inflatiebescherming uitsluitend mogelijk is via meer risico, lagere startuitkeringen of herverdeling? Betekent dit niet impliciet dat de Wtp zélf geen inherente koopkrachtgarantie bevat?
64. Kan u aangeven welk inflatiepad in de DNB-analyse is gehanteerd en hoeveel koopkrachtverlies gepensioneerden onder mediane scenario's naar verwachting alsnog zullen ervaren?
65. Hoe verhoudt de oorspronkelijke politieke belofte van een "meer koopkrachtig pensioen" zich tot de constatering dat er geen "free lunch" bestaat, en dat hogere inflatiebescherming onvermijdelijk gepaard gaat met extra risico's of lagere uitkeringen?
66. Klopt het dat de Wtp feitelijk verschuift van nominale pensioenstabiliteit, naar onzeker koopkrachtperspectief afhankelijk van marktrendementen?
67. Kan u bevestigen dat onder de Wtp inflatiecorrectie niet langer structureel wordt nagestreefd, maar afhankelijk wordt van beleggingsresultaten en toedelingsregels?
68. Welke concrete mechanismen binnen de Wtp garanderen dat gepensioneerden bij langdurig verhoogde inflatie hun reële pensioen behouden?
69. Indien dergelijke mechanismen ontbreken, waarom blijft u dan spreken over een "koopkrachtiger pensioen"?

Vragen over feitelijke inflatiebescherming

²⁶ "Verkenning koopkracht instrumenten: doorrekening DNB", appendix A, p.28, bijlage bij Kamerstukken I, 2025/2026, 36067, CO.

datum 11 juni 2026

ons kenmerk 181468

blad 10

70. Kan u kwantitatief aangeven welk percentage van de feitelijke inflatie gepensioneerden naar verwachting zullen behouden bij 2% inflatie, bij 4% inflatie en bij langdurig hogere inflatie?
71. Bent u bereid per leeftijdscohort inzichtelijk te maken hoeveel koopkrachtverlies in pessimistische scenario's optreedt en hoelang herstel daarvan gemiddeld duurt?
72. Erkent u dat gepensioneerden onder de Wtp juist kwetsbaar zijn voor zogenaamde volgorde-risico van beleggingsrendementen, omdat negatieve rendementen vroeg in de uitkeringsfase blijvende effecten kunnen hebben op het pensioenvermogen?
73. Op welke wijze voorkomt de Wtp dat gepensioneerden gedurende een periode van hoge inflatie jarenlang reëel koopkrachtverlies oplopen zonder herstelmechanisme?
74. Bent u het eens dat een pensioenstelsel dat geen structureel inflatievolgend mechanisme bevat, moeilijker als "koopkrachtig" kan worden gekwalificeerd?

Vragen over communicatie en verwachtingen

75. Acht u het risico aanwezig dat deelnemers en gepensioneerden tijdens de invoering van de Wtp de indruk hebben gekregen dat hun koopkracht beter beschermd zou worden dan feitelijk het geval is?
76. Kan u aangeven hoe het begrip "koopkrachtig pensioen" precies wordt gedefinieerd juridisch, actuariael en economisch?
77. Waarom bevat de brief geen concrete projecties van verwacht koopkrachtverlies, koopkrachtvolatiliteit en inflatiegevoeligheid voor gepensioneerden onder de Wtp?
78. Bent u bereid expliciet te communiceren dat de Wtp geen koopkrachtgarantie biedt en dat langdurig reëel koopkrachtverlies voor gepensioneerden onder meerdere scenario's mogelijk blijft?

Vragen over rente, hedging en koopkracht

79. Kunt u toelichten waarom verbeteringen van de dekkingsgraad door stijgende rente niet automatisch leiden tot hogere reële pensioenuitkeringen voor gepensioneerden?
80. Erkent u dat een belangrijk deel van de economische winst bij rentestijgingen aan de verplichtingenkant van de balans ontstaat en niet direct zichtbaar wordt als individueel pensioenvermogen?
81. Hoe voorkomt u dat gepensioneerden geconfronteerd worden met de paradox dat de financiële positie van fondsen verbetert, terwijl hun feitelijke koopkracht onvoldoende stijgt?

Politiek-bestuurlijke vragen

82. Kunt u reflecteren op de volgende stelling: "*De Wtp vervangt de ambitie van stabiele koopkrachtbescherming door een systeem waarin koopkracht afhankelijk wordt van markttrendementen, risicotoedeling en intergenerationele verdeelkeuzes, zonder dat gepensioneerden nog kunnen rekenen op structurele inflatievolgving.*"
83. Acht u het verdedigbaar dat gedurende de maatschappelijke discussie over de Wtp de nadruk lag op "eerder perspectief op een koopkrachtig pensioen", terwijl de huidige brief juist benadrukt dat extra koopkrachtbescherming altijd ten koste gaat van risico, lagere uitkeringen of herverdeling?

De laatste 3 vragen hebben betrekking op koopkracht en bescherming van gepensioneerden.

84. De koopkrachtbelofte blijft te vaag, volgens het aan het woord zijnde lid. U stelt dat het nieuwe stelsel eerder perspectief biedt op koopkrachtbehoud, maar erkent tegelijk dat er geen garantie is en dat betere inflatiebescherming altijd gepaard gaat met meer risico, lagere uitkeringen of herverdeling.²⁷ Uit uw brief blijkt toch dat bieden van meer koopkracht praktisch onhaalbaar is? Zo niet, waarom is het wel haalbaar?

²⁷ Kamerstukken I, 2025/2026, 36067, CO, P.1.

datum 11 juni 2026

ons kenmerk 181468

blad 11

85. Belangen van huidige gepensioneerden staan onvoldoende centraal, volgens het lid van de fractie 50PLUS. De brief legt sterk de nadruk op evenwicht tussen generaties en het vermijden van hernieuwde generatiediscussies.²⁸ Daardoor lijkt bescherming van huidige ouderen, volgens dit lid, ondergeschikt gemaakt aan systeemrust. Klopt de hiervoor genoemde stelling? Is systeemrust een belemmering voor het bieden van een koopkrachtiger pensioen aan gepensioneerden?
86. Vervolgonderzoek en praktische uitwerking worden volgens dit lid vooral neergelegd bij de Pensioenfederatie en uitvoerders. Vanuit seniorenperspectief roept dat volgens dit lid vragen op over onafhankelijkheid. Hoe zit het met de verantwoordelijkheid van de wetgever zelf? Onzekerheid en complexiteit nemen toe. De brief erkent zelf dat extra informatie kan leiden tot verwarring bij deelnemers. Aanvullend merkt dit lid op dat het doel toch meer transparantie was. Extra gecompliceerde informatie kunnen gepensioneerden niet aan, lijkt dit juist de harde belemmering te worden voor koopkrachtverbetering? Zo nee, waarom niet? Er is geen concrete tijdslijn voor verbeteringen. Veel wordt doorgeschoven naar evaluaties in 2028. Lijkt dit niet op van uitstel komt afstel juist in tijden waar koopkracht belangrijk is vanwege de inflatiedreiging en nadat het gros van de gepensioneerden al zo'n 15 jaar in koopkracht van het aanvullende pensioen fors achterblijft? Worden gepensioneerden hier niet gewoon aan hun lot overgelaten? Reële risico's onvoldoende benoemd. De brief spreekt vooral over theoretische afruilen, maar minder over de maatschappelijke gevolgen voor ouderen met alleen AOW en klein aanvullend pensioen. De vaste lasten worden op deze manier letterlijk een steeds zwaardere last om uit een slinkend reëel inkomen te kunnen blijven voldoen? Hoe ziet u dit? Hoe wordt voorkomen dat gepensioneerden structureel koopkracht verliezen bij langdurig hoge inflatie, zoals recent is gebeurd? Waarom krijgt behoud van koopkracht voor huidige gepensioneerden geen expliciete prioriteit binnen de randvoorwaarden? Waarom wordt geen onafhankelijke vertegenwoordiging van gepensioneerden en seniorenorganisaties structureel betrokken bij deze evaluaties? Voor veel ouderen is het pensioen juist bedoeld als stabiel en begrijpelijk inkomen. Hoe wordt voorkomen dat deelnemers het vertrouwen verliezen door toenemende complexiteit en onzekerheid? Acht u het verantwoord om de volledige transitie voort te zetten terwijl essentiële vragen over koopkrachtbescherming pas jaren later worden geëvalueerd? Welke compensatie- of beschermingsmaatregelen worden overwogen voor kwetsbare ouderen die te maken krijgen met koopkrachtverlies? Kunt u aangeven wat de plannen op dit punt zijn?

De leden van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid zien uw beantwoording met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag binnen vier weken.

Hoogachtend,

drs R. van Gulp

Voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid

²⁸ Zie onder meer: *Kamerstukken I, 2025/2026, 36067, CO, P.1.*